

«Σχηματισμός αμυλοειδούς-τύπου πρωτεϊνών και επασβέστωση της αορτικής βαλβίδας»

Ιωάννης Μαμαρέλης¹, Ε. Κουτουλάκης², Χρ. Κωτούλας³, Β. Δρίτσα⁴,
Β. Μαμαρέλη⁵, Ι. Αναστασοπούλου^{4,6}

¹Καρδιολογική Κλινική, Νοσηλευτικό Ίδρυμα Μετοχικού Ταμείου Στρατού (ΝΙΜΤΣ), Αθήνα

²Καρδιολογική Κλινική, 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών, Αθήνα

³Διακλαδική Καρδιοχειρουργική Κλινική, 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών, Αθήνα

⁴Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Ακτινοχημεία & Βιοφασματοσκοπία, Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου, 15780 Αθήνα

⁵Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα

⁶Διεθνές Αντικαρκινικό Ερευνητικό Ινστιτούτο, 1^ο km Καπανδριτίου-Καλάμου, P.O. Box 22, Καπανδρίτι, Αττική 19014

Εισαγωγή

- Η επασβέστωση και ίνωση της αορτικής βαλβίδας οδηγούν στην στένωση και τελικά στην χειρουργική αντικατάσταση της.
- Οι αμυλοειδείς πρωτεΐνες αναφέρονται στην καταστροφή της δομής κυρίως του κολλαγόνου και σχηματισμό πρωτεϊνών με τυχαία αλληλουχία.

Εισαγωγή

- Σκοπός της μελέτης είναι η ανεύρεση "διαγνωστικών ταινιών" του υπερύθρου φάσματος που να σχετίζονται με την παθολογική ανάπτυξη αμυλοειδούς τύπου πρωτεϊνών και την επασβέστωση της αορτικής βαλβίδας.

Υλικό και Μέθοδος

- 55 επασβεστωμένες αορτικές βαλβίδες ασθενών ηλικίας 45-87 ετών, με σοβαρού βαθμού στένωση που υποβλήθηκαν σε χειρουργική αντικατάσταση
- Χρησιμοποιήθηκαν φασματοφωτόμετρο υπερύθρου FT-IR και SEM μικροσκόπιο για την μελέτη της μοριακής δομής.

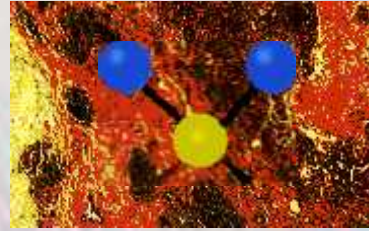
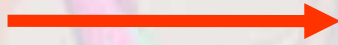
FT-IR ΦΑΣΜΑΤΟΣΚΟΠΙΑ

Βασίζεται στην απορρόφηση υπέρυθρης ακτινοβολίας από τα μόρια μιας ένωσης ,τα οποία διεγείρονται .

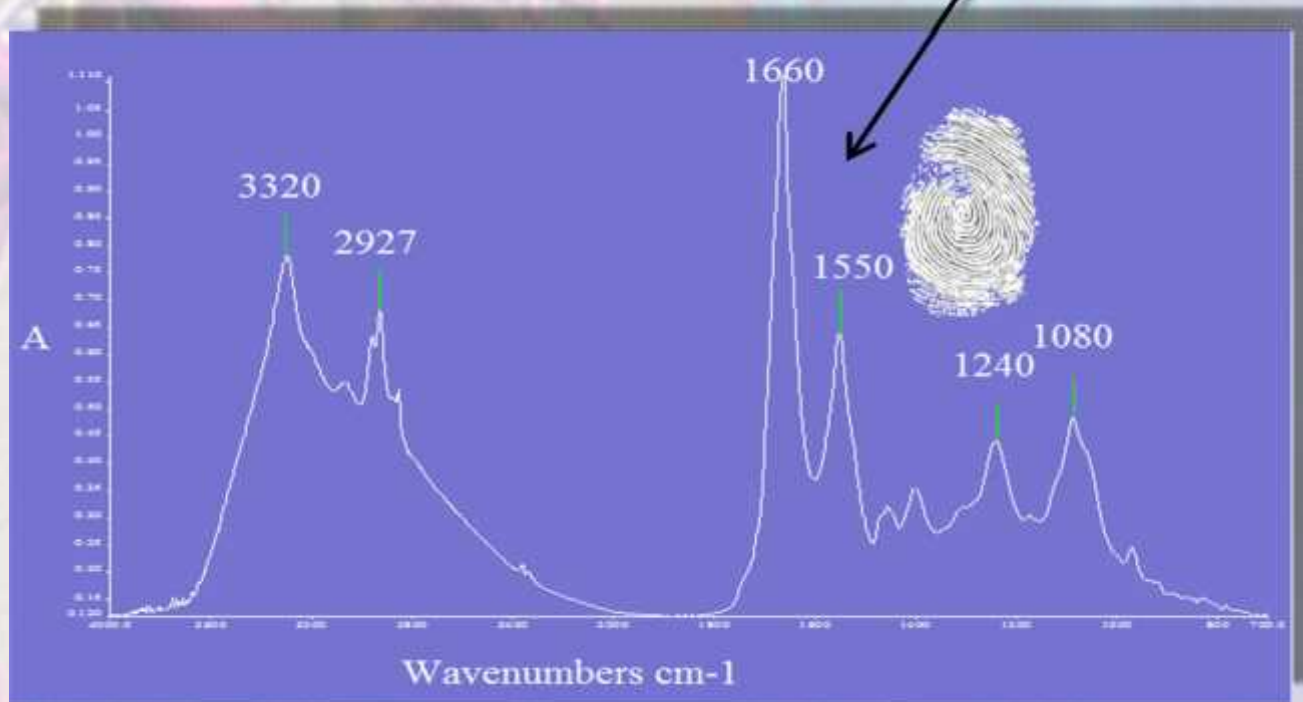
IR ακτίνα

Infrared
radiation

Radiation
Absorbance

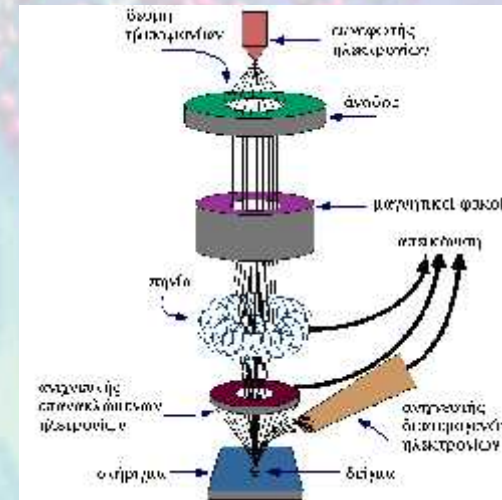
- Δίνει τις χαρακτηριστικές ταινίες κάθε χημικής ομάδας (NH_2 , $-\text{NH}-\text{CO}-$, $-\text{COOH}$, OH , κτλ.).
- Οι συχνότητες της απορροφούμενης ενέργειας είναι μοναδικές για κάθε μόριο και εκφράζουν το δακτυλικό αποτύπωμα του μορίου
- Παρέχει πληροφορίες για την αρχιτεκτονική και δομή των βιολογικών συστημάτων σε μοριακό επίπεδο.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ ΣΑΡΩΣΗΣ, SEM

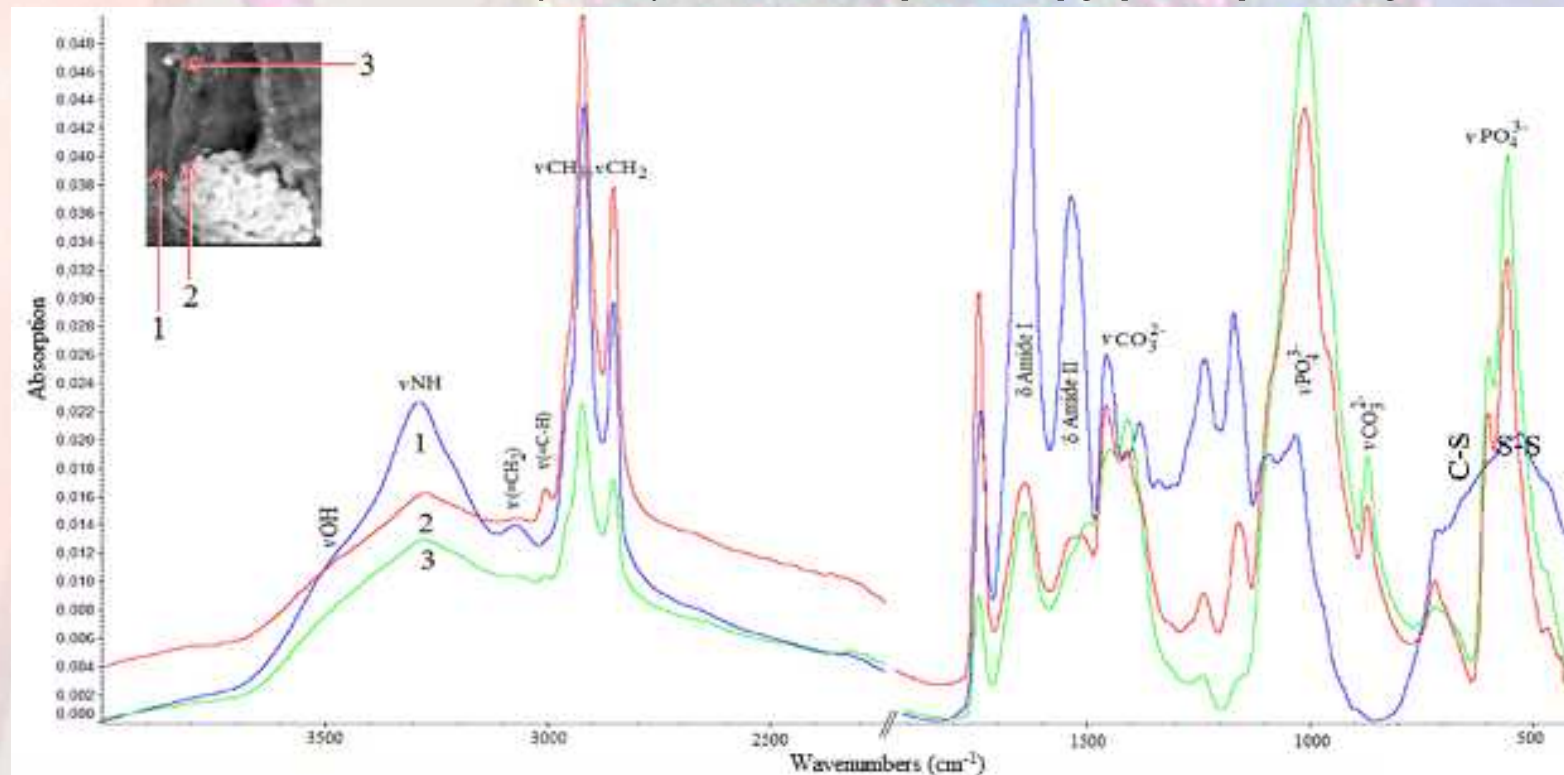
Διάταξη SEM

Αρχή λειτουργίας του SEM

- Παραλλαγή του ηλεκτρονικού μικροσκοπίου
- Συνδυάζει την υψηλής ανάλυσης απεικόνιση με την στοιχειακή ανάλυση καθώς και κρυσταλλογραφική ανάλυση με τις συσκευές τελευταίου τύπου
- Χρησιμοποιείται για ανάλυση δειγμάτων μεγέθους 10nm ή λιγότερο

FT-IR φάσματα αορτικής βαλβίδας

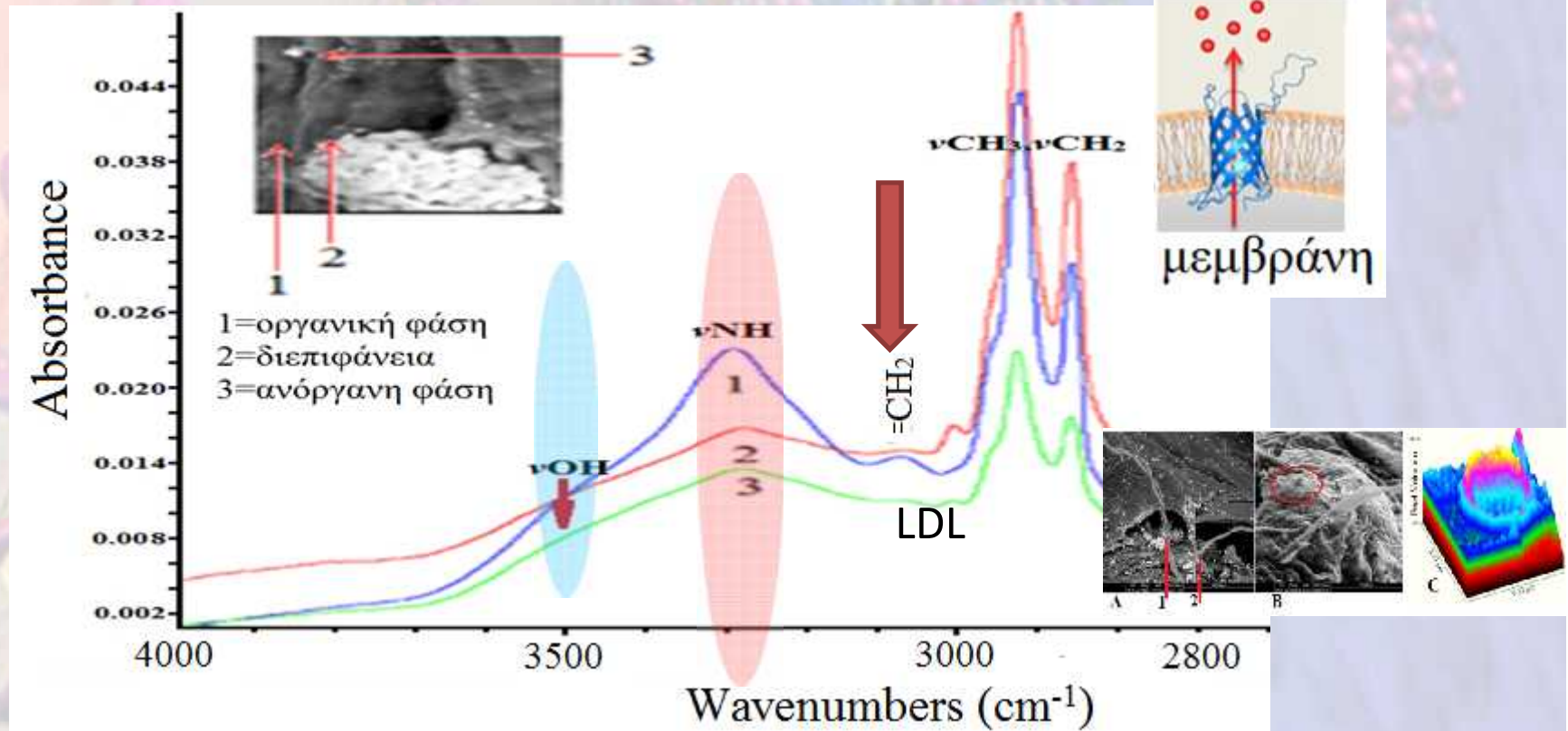

1= Οργανική φάση, 2=διεπιφάνεια , 3= ανόργανη φάση

- Τα φάσματα διαφέρουν μεταξύ τους στις διάφορες θέσεις της αορτικής βαλβίδας.
- Οι μεταβολές εξαρτώνται από τις επασβεστώσεις

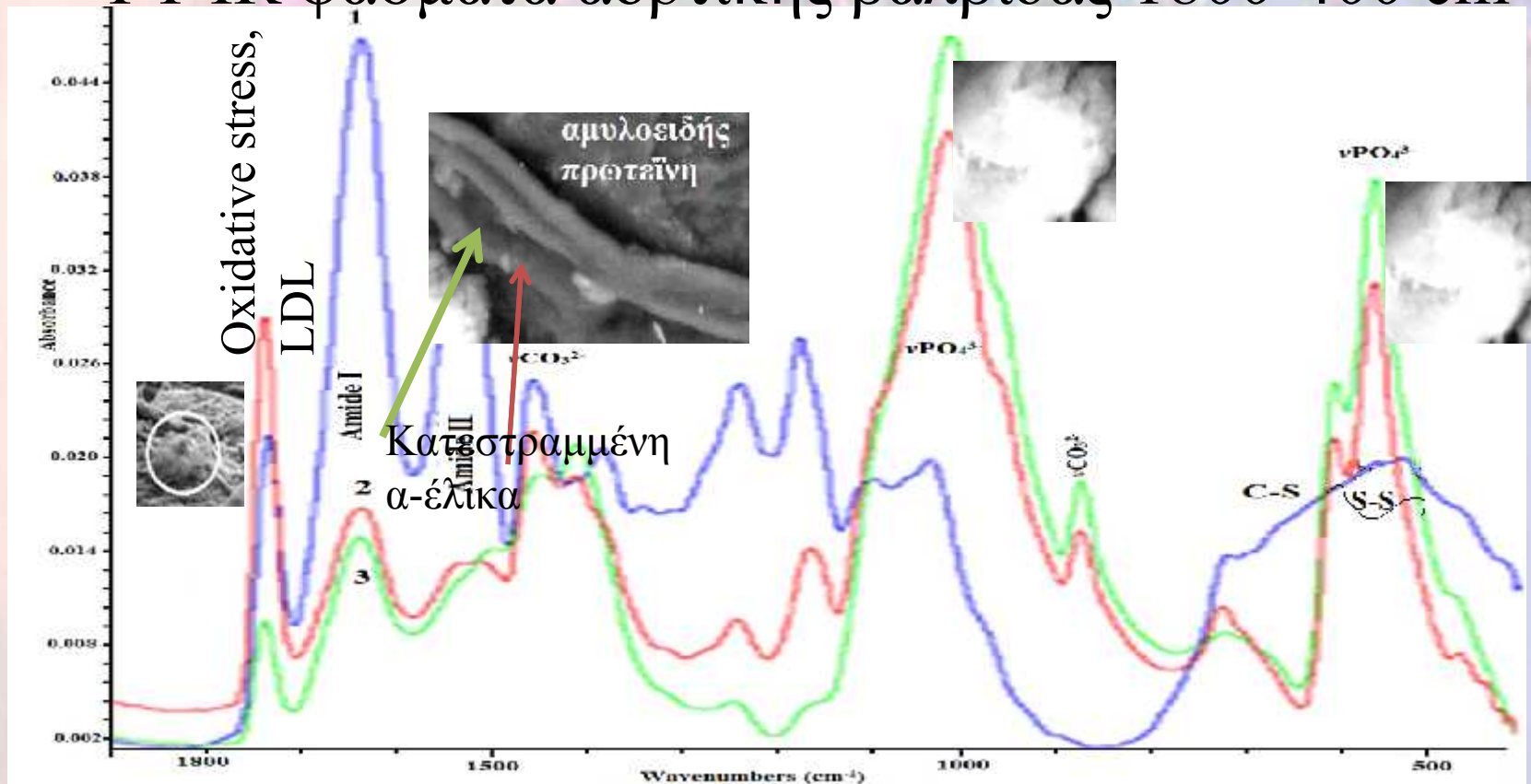

FT-IR φάσματα αορτικής βαλβίδας 4000-2800 cm^{-1}

- Η ένταση των δονήσεων των OH ομάδων συνδέεται με αύξηση της επασβέστωσης και σχηματισμό υδροξυαπατίτη [$\text{Ca}_{10}(\text{PO}_4)_6(\text{OH})_2$] (OH/ανθρακικά ιόντα)
- Μείωση των δονήσεων των NH ομάδων σημαίνει μεταβολή της δομής των πρωτεϊνών, διάσπαση της α-έλικας και πολυμερισμός συνεπεία αντίδρασης με τις ελεύθερες ρίζες υδροξυλίου
- Η ένταση των δονήσεων της ολεφινικής ομάδας ($=\text{CH}_2$) ωφείλονται στην αντίδραση των ελευθέρων ριζών με τις ανθρακικές αλυσίδες των λιπιδίων που οδηγούν τελικά σε αύξηση της LDL
- Αύξηση των δονήσεων των νCH_3 και νCH_2 σημαίνει μεταβολή της λιποφιλικότητας στις κυτταρικές μεμβράνες λόγω του σχηματισμού αμυλοειδών πρωτεϊνών σε συσσωματώματα με βαρελοειδή διαμόρφωση που οδηγούν σε ίνωση

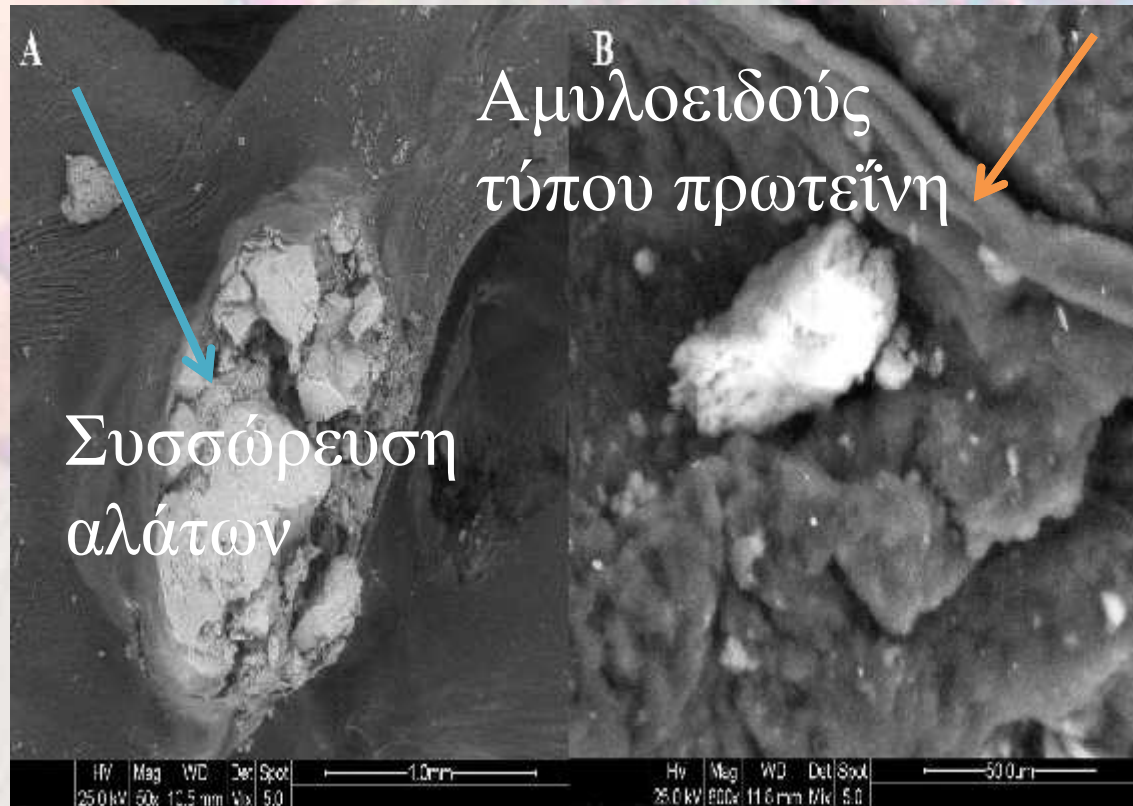
FT-IR φάσματα αορτικής βαλβίδας 1800-400 cm^{-1}

- Υπεροξείδωση λόγω οξειδωτικού στρες συνεπάγεται αύξηση την φλεγμονής και αύξηση της LDL
- Μεταβολή των δονήσεων των Amide I και Amide II των πρωτεϊνών συνδέεται με μεταβολή της δευτεροταγούς δομής από α-έλικα σε β-διαμόρφωση (β-αναδίπλωση) και σχηματισμό αμυλοειδούς τύπου πρωτεϊνών.
- Περιοχή των δονήσεων ανθρακικών ομάδων, σχηματισμός ανθρακικού ασβεστίου (βιολογικός υδροξυαπατίτης)
- Περιοχή δονήσεων φωσφορικών ομάδων, αύξηση της παραγωγής φωσφορικού ασβεστίου (ανόργανος υδροξυαπατίτης) που είναι τα κύρια άλατα εναπόθεσης στην αορτική βαλβίδα. Σύνδεση ατόμων S-ιόντων Ca

SEM αρχιτεκτονικής της αορτικής βαλβίδας

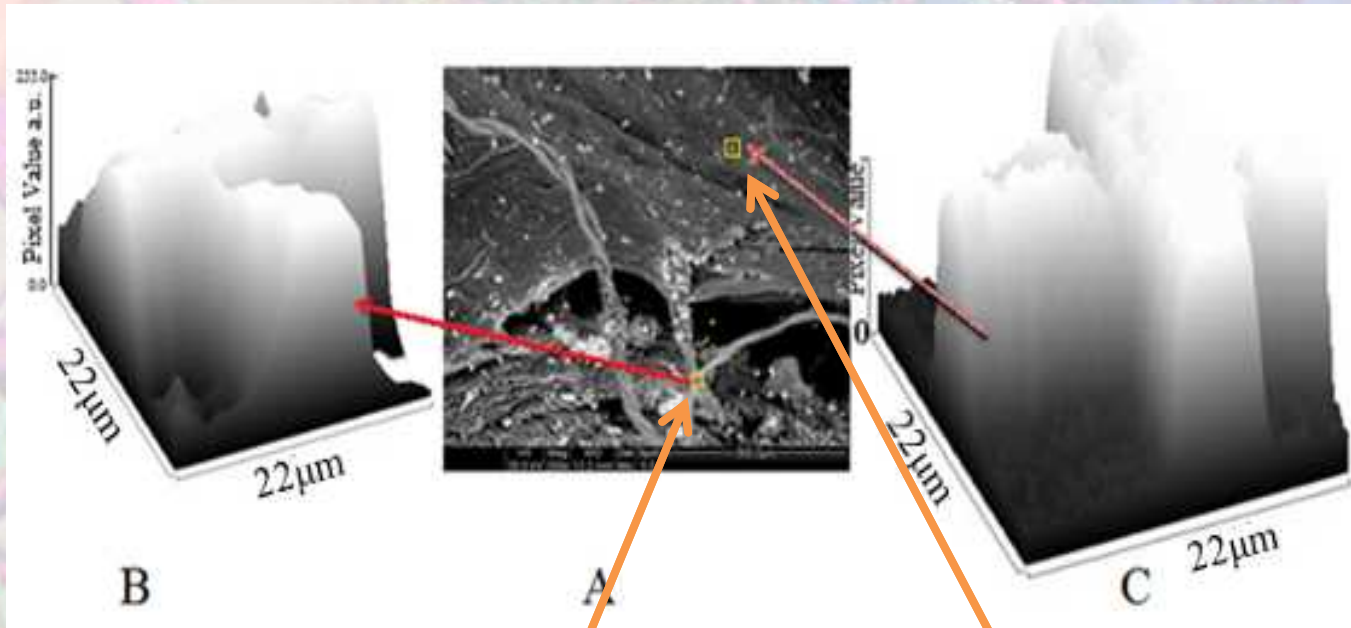
Επασβέστωση της αορτικής βαλβίδας

Περιοχή αμυλοειδούς τύπου πρωτεΐνης (μεταβολή της δευτεροταγούς δομής των πρωτεϊνών από α-έλικα σε β-διαμόρφωση)

SEM αορτικής βαλβίδας Μεγέθυνση A=1mm
B=50μm

SEM αορτικής βαλβίδας

A=SEM,

B=ImageJ ανάλυση σε θέση διακλάδωσης πρωτεϊνών

C=ImageJ σε θέση διασταύρωσης των πρωτεϊνών

Η επασβέστωση αρχίζει σε θέσεις όπου οι πρωτεΐνες σχηματίζουν διακλαδούμενους ή διασταυρούμενους δεσμούς

Συμπεράσματα

- Τα FT-IR φάσματα έδειξαν ότι το οξειδωτικό στρες συμμετέχει σε κάποιο από τα στάδια ανάπτυξης της επασβέστωσης της αορτικής βαλβίδας.
- Λόγω του οξειδωτικού στρες παράγονται ελεύθερες ρίζες που οδηγούν στον σχηματισμό:
  - αμυλοειδούς τύπου πρωτεϊνών, οι οποίες ενισχύουν την σκλήρυνση των αορτικών βαλβίδων
  - Διακλαδούμενων πολυμερών
  - Τα άτομα θείου (S) των πρωτεϊνών αποτελούν θέσεις έναρξης της επασβέστωσης

Συμπεράσματα

- Διαπιστώθηκε σχηματισμός ανθρακικού ασβεστίου
- Είναι γνωστό ότι η αντικατάσταση των ιόντων Ca^{2+} από ιόντα Mg^{2+} οδηγεί σε σχηματισμό άμορφου υδροξυαπατίτη
- Ο άμορφος υδροξυαπατίτης παρεμποδίζει την ανάπτυξη στένωσης
- Χορήγηση μαγνησίου θα μπορούσε να παρεμποδίσει πιθανόν την εξέλιξη της επασβέστωσης σε στένωση της αορτικής βαλβίδας ;;;